

Tez Özetleri

hazırlayan : NAZMI KOZAK

Turizm Fiyat İndeksleri: Yapısı, Kurulması, Uygulamalar ve Türkiye'de Kullanım Olanaklarının İncelenmesi (*Yüksek Lisans Tezi*), Melek CENGİZ, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1992, 6 Tablo, VIII + 72 Sayfa (Danışman: Doç. Dr. Hasan Işın DE-NER)

Çalışmanın temel amacı, Türkiye'de mevcut veya toplanabilecek verileri turizm fiyat indekslerinin kurulabilmesi için çerçevesinde değerlendirmektir. Bu bakımdan önce, turizm fiyat indekslerinin özellikleri ortaya konulmuş ve kurulabilmesi için gerekli verilerin nasıl toplanabileceği anlatılmıştır. Ortaya çıkabilecek sorunlar ve bu sorunlara uluslararası standartların getirdiği çözümler incelenmiştir. Bunun ötesinde dünya uygulamaları kapsamında 13 ülkenin turizm fiyat indeksi ve benzeri indeks çalışmaları gözden geçirilmiştir. Bundan sonra Türkiye'deki verilere turizm fiyat indeksleri kurma yaklaşımlarında neler yapılabileceği tartışılmış ve öneriler getirilmiştir. Olanakların varlığı bazı turizm fiyat indekslerini somut verilerle hesaplamak suretiyle kanıtlanmıştır. Bu bağlamda otel rehberi ve geceleme istatistikleri bilgilerinden istifade edilerek tesis sınıflarına göre bir "belgeli konaklama tesis fiyat istatistikleri indeksi"; tüketici harcama anketi, tüketici fiyat indeksleri ve turist eğilim anketlerinden yararlanılarak bir "turistik yerlerde bellibaşlı turizm faaliyetleri fiyat indeksi" hesaplanmıştır.

Turizmin Çeşitlendirilmesi Süreci Kapsamında Gençlik Turizmi - Türkiye'ye Yönelik Makro Düzeyde Bir Model Yaklaşımı (*Yüksek Lisans Tezi*), Bema TALU, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995, 27 Tablo, 10 Şekil XI + 179 Sayfa (Danışman: Prof. Dr. Doğan Yaşar AYHAN)

Gençlik turizmi tüm dünyada günden güne gelişen ve önem kazanan bir turizm biçimidir. Bu nedenle, tüm ilkeler gençlerin turizm etkinliklerine katılabilmeleri için gerekli ortamı en iyi şekilde oluşturmayı hedeflemektedir. Gençlik turizmi, dünya genelinde bir gelişmek kaydederken, Türkiye'de bu konuda pek çok sorun bulunmaktadır. Bu sorunların bir kısmı gözardı edilmekte, bir kısmını gidermek için yapılan çalışmalar da oldukça yetersiz düzeyde kalmaktadır. Oysa, gençlik turizmi Türkiye turizminin çeşitlendirilmesine yardımcı olacağı gibi, turizm gelirlerinin de artmasına ve Türk gençlerinin yetişmesine büyük katkı sağlayacaktır. Bu çalışma, gençlik turizminin kavramsal yapısına ışık tutup, bu alanda dünyadaki ve ülkemizdeki mevcut kurumsal yapıyı ve işleyişi ortaya koyarak Türkiye'nin bu konudaki sorunlarını saptamayı ve bunları gidermek için neler yapılması gerektiğini tartışmayı, sonuçta elde edilen bulgulardan hareketle önerileri makro bir model yaklaşımı çerçevesinde sunmayı amaçlamaktadır.

Konaklama İşletmelerinde Halkla İlişkiler Departmanı için Model Bir Uygulama (*Yüksek Lisans Tezi*), Müge GÜNDÜZ, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995, 3 6 Tablo, 8 Şekil, VIII + 210 Sayfa (Danışman: Prof. Dr. Doğan TUNCER).

Bu çalışmada, genel olarak Türkiye'de yer alan konaklama işletmelerinin halkla ilişkiler faaliyetleri incelenerek, bunların pazarlama çalışmalarındaki rollerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla çalışmanın birinci bölümünde, "tutundurma" kavramının tanımı, amacı, iletişim süreci ve tutundurma teknikleri ele alınmıştır. İkinci bölümde tutundurma bir alt bileşeni olarak "halkla ilişkiler" kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla

halkla ilişkilerin gelişimi, tanımı, işlevleri, amacı, süreci ve diğer tutundurma teknikleri içerisindeki yerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Üçüncü bölümde ise, halkla ilişkiler tekniğinin turizm sektöründe ve özellikle konaklama işletmelerindeki rolü, önemi ve örgüt şemasındaki yeri üzerinde durulmuştur. Yapılan teorik çalışmaların ışığında, dördüncü bölümde yer alan anket hazırlanmış ve Ankara - İstanbul illerinde bulunan 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmelerine uygulanmıştır. Anketin amacı, konaklama işletmelerinde yürütülen halkla ilişkiler faaliyetlerinin araştırılması ve bunların tutundurma teknikleri içerisindeki etkinliğinin belirlenmesidir. Çalışmanın son bölümünde, anket sonuçları değerlendirilmiş ve bu konuda çeşitli öneriler getirilmiştir. Çalışmanın uygulama kısmında yapılan anketten elde edilen bulgulara göre; Türkiye'de faaliyet gösteren 4 ve 5 yıldızlı otel işletmelerinin oldukça önemli bir kısmında (% 83) halkla ilişkiler faaliyetleri yürütülmektedir. Ancak bu önemli iletişim tekniği bir plan ve programa bağlı olmaksızın ve büyük ölçüde konusunda uzman olmayan kişiler tarafından yürütülmektedir. Sonuç olarak, Türkiye'deki 4 ve 5 yıldızlı şehir otellerinin halkla ilişkiler faaliyetlerini etkin olarak değerlendirmedikleri; kalıcı bir imaj yerine, kısa sürede satışlar üzerinde etkili olabilecek araçları kullanmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.

Türkiye'ye Olan Uluslararası Turist Akışı İçin Bir Model (*Yüksek Lisans Tezi*), Okan SARI, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1988, 8 Ek, VIII + 130 Sayfa.

Uluslararası turist akışının incelendiği çoklu doğrusal regresyon modelleri ile ilgili yapılan araştırmalarda, çok sık olarak çoklu bağlantı sorunları ile karşılaşmaktadır. Bu sorunların çözülmesinde bazı istatistiksel yöntemlere başvurulmaktadır. Araştırmaya, Türkiye'ye yönelik olan turist akışını inceleyen bir model olduğundan, öncelikle turizm Türkiye'deki yeri açıklanmaya çalışılmıştır. Daha sonra turizm talebinin yapısı ve özelliklerine değinilerek literatürde yer alan turizm talep tahmin modelleri incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, 1970 - 1987 yılları arasında Türkiye'ye olan turist akışını etkileyen çeşitli değişkenlere dayalı çoklu doğrusal regresyon modelleri kullanılmıştır. Model çalışmaya girmeden önce çoklu bağlantı ile ridge izi yöntemi incelenmeye çalışılmıştır. Daha sonra modelde değişkenler arasında görülen çoklu bağlantı sorunları incelenmiş ve bu sorunların giderilebilmesi için ridge izi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, Türkiye'ye olan uluslararası turist akışını etkileyen değişkenlerin, turist akışını nasıl ve hangi yönde etkiledikleri ve ne gibi sonuçlar yaratabilecekleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Turizm Alanlarında Enerji - Çevre İlişkisinin Planlamaya Etkisi (*Yüksek Lisans Tezi*), Onurhan YÜKSEL, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1994, 9 Tablo, 4 Şekil, 8 Grafik, VIII + 130 Sayfa.

Turizm-çevre-enerji üçlüsünün, planlama kapsamındaki ilişkilerinin incelenmesindeki amaç, insanın yaşamı ve gelişmesi için vazgeçilmez olan bu kavramların birbirini desteklemesinin gerekliliğini vurgulamak, aksine gelişmelerin olması halinde aynı kavramların uzun dönemde yok olacakları gerçeğini gözler önüne sermektir. Kavramların doğada oldukları nitelikler ve birbirine yaptıkları etkiler irdelenerek, neden oldukları olumlu ve olumsuz sonuçlar saptanmaya çalışılmış, planlama bölümü içindeki etkileşimleri incelenmiştir. Türkiye ve dünyadaki uygulamaları ile geleceğe yönelik yapılan araştırmalar değerlendirilmeye çalışılmış ve kavramların koruma-kullanma dengesi içerisinde nasıl bütünlük sağlanması gerektiği üzerine olan düşünceler incelenmiştir. Turizmin dünyadaki önemli noktalarından olan Akdeniz havzası özelinde, kavramların bölge için arzettiği önem nedeniyle, konuya özellikle bölgede gösterilen ve gösterilmesi gereken dikkat vurgulanmak istenmiştir. Türkiye'nin Akdeniz bölgesindeki, turistik potansiyel bakımından, temel taşı olan Antalya yöresi ile ilgili planlama çalışmaları ele alınarak doğru ve hatalı uygulamalar üzerinde tartışma açılmasına yönelik değerlendirmeler yapılmaya çalışılmış, koruma-kullanma dengesine dayalı bir planlama ile 21. yüzyılın antematif turizmi olan eko turizm (sürdürülebilir turizm) ürünün uygun alanlarda gerçekleştirilebilirliğini sağlayacak öneriler geliştirilmiştir.

Construction of a Model Which Investigates the Impact of Selected Variables on International Tourist Flows to Turkey (Doktora Tezi) Muzaffer UYSAL, Texas A & M University, Texas, 1983, 210 Sayfa. (Danışman: Prof. John L. CROMPTON).

The study developed a model which explained impact of selected variables on international tourism to Turkey. This study differed from earlier investigations in that it focused directly upon international tourism demand in a developing country and used a country-by-country approach. Ordinary least squares multiple regression technique was used, and individual equations were developed for the following countries : Austria, Canada, France, Greece, Italy, Spain, Switzerland, West Germany, United Kingdom, United States, and Yugoslavia. Two different dependent variables were used in the study: number of tourist and their total expenditures. Both the linear and double logarithmic forms were tested. The double logarithmic, which provided the better fit, was chosen for use in the analysis. All results reported were based on the natural log model, as the coefficient associated with non dummy variables were elasticities of the selected variables. Economic factors which were quantifiable, measurable, and best able to explain and predict tourism demand for Turkey, were used to develop a demand function. The study directly evaluated not only the effects of income, relative prices, and exchange rates, which typically have been included in other models, but it also measured the impact of promotional expenditures upon tourism demand to Turkey. There were similarities and differences among the tourist generating countries, but the study found that exchange rates, relative prices, and per capita income were consistently important contributors in determining the level of international tourist flows to Turkey. In contrast, the study suggested that expenditures invested in promoting Turkey as a tourist destination had minimal impact on international tourist flows to Turkey. Finally, the analysis suggested that international tourism to Turkey is responsive to changes in socio-political and economical conditions. That specific conclusions of the study primarily have short-term applicability. However, the methodology which was developed has long term utility because it is relatively easy to update the model each year to reflect changes in the selected variables. (Bu tezin özeti, *Dissertation Abstracts International'dan alınmıştır*)

Türkiye'de Turizm İşletmeciliği ve İlgili Konuları Hakkında Yayınlanmış Eserlere Dair Bir Bibliyografya Araştırması (Yüksek Lisans Tezi), Bülent AĞAOĞLU, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1985, VII + 59 + VIII + 159 Sayfa. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Doğan Yaşar AYHAN).

Bu çalışmanın temel ürünü, 1929-1984 yılları arasındaki eserleri içeren sınıflandırılmış Türkiye Turizm İşletmeciliği Bibliyografyasıdır. Kapsamları çerçevesinde hem bibliyografya, hem bibliyografya, hem de dayandığı hiyerarşik konu sınıflandırma sistemi, Türkiye'de bu konuda yapılan öncül çalışmadır. Amaç, kapsam ve bibliyografik araştırma yöntemi hakkında ön bilgileri içeren bir giriş kısmından sonra, çalışmada, bibliyografik sınıflandırma ve bibliyografya hazırlama konularının işlendiği bir bölüm bulunmaktadır. Üçüncü Bölüm, ilgili alanlardaki bibliyografaların eleştirilerek gözden geçirilmesine ayrılmıştır. Böylece, tüm turizmle ilgili Türkiye bibliyografyaları ve seçilmiş Türkiye işletmecilik, yabancı turizm ve yabancı turizm işletmeciliği bibliyografyaları, konu sınıflandırma düzenlerine özel bir önem atfedilerek incelenmiştir. Sonuçta, Dördüncü Bölüm bizim sınıflandırma sistemimizi açıklamak ve Beşinci Bölüm de böylece getirilen katkıyı özetlemektedir. Araştırmanın devamında 2683 künyeli sınıflandırılmış Türkiye Turizm İşletmeciliği Bibliyografyası, taranan kütüphaneleri, müraacaat eserlerini ve süreli yayınları da içecek şekilde sunulmaktadır.

Turizmin Çeşitlendirilmesi Süreci Kapsamında Gençlik Turizmi - Türkiye'ye Yönelik Makro Düzeyde Bir Model Yaklaşımı (Yüksek Lisans Tezi), Bema TALU, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995, 27 Tablo, 10 Şekil, 3 Ek, XI + 170 Sayfa (Danışman: Prof. Dr. Doğan Yaşar AYHAN).

Gençlik turizmi tüm dünyada günden güne gelişen ve önem kazanan bir turizm biçimidir. Bu nedenle, tüm ülkeler gençlerin turizm etkinliklerine

katılabilmeleri için gerekli ortamı en iyi şekilde oluşturmayı hedeflemektedirler. Gençlik turizmi dünya genelinde sürekli bir gelişme kaydederken, ülkemizde bu konuda pek çok sorun bulunmaktadır. Bu problemlerin bir kısmı göz ardı edilmekte, bir kısmını gidememek için yapılan çalışmalar da oldukça yetersiz düzeyde kalmaktadır. Oysa, gençlik turizmi ülkemiz turizminin çeşitlendirilmesine yardımcı olacağı gibi, turizm gelirlerinin artmasına ve Türk gençlerinin yetişmesine de büyük katkı sağlayacaktır. Bu çalışma, gençlik turizminin kavramsal yapısına ışık tutup, bu alanda, dünyadaki ve Türkiye'deki kurumsal yapıyı ve işleyişi ortaya koyarak Türkiye'nin bu konudaki sorunlarını saptamayı ve bunları gidememek için neler yapılması gerektiğini tartışmayı, sonuçta elde edilen bulgularla hareketle önerileri makro bir model yaklaşımı çerçevesinde sunmayı amaçlamaktadır.

An exploratory analysis of the personal factors on international vacation decision within the context of terrorism and / or political instability risk (Basılmamış Doktora Tezi), Sevil F. SÖNMEZ, The Pennsylvania State University, 190 sayfa. (Danışman: Prof. Alan R. GRAEFE).

The purpose of this study was to examine relationship between personal factors and key steps of the international vacation travel decision-making process within the context of risk of terrorism and / or political instability. A theoretical framework of the vacation travel decision-making process including personal and external or situational factors served as the foundation for the analysis. Four independent variables were examined, including international travel experience, risk perception level, travel attitude, and personality type. Dependent variables were three key steps of the decision-making process, including the general decision to travel internationally versus domestically, the extent of information search, and concern for safety in evaluating destination alternatives. Direct relationships between the four independent variables and the three dependent variables were hypothesized. Twelve sub-hypotheses grouped by the three dependent variables were proposed. A mail survey was conducted in the spring of 1994 to collect data for study. Questionnaires were sent to a random sample of 500 individuals who had travel internationally in the past or had expressed an interest in doing so. A total of 240 usable surveys were returned, representing a 48 percent response rate. To address the question of possible nonresponse bias, a random sample of nonrespondents (N=30) were selected and interviewed by telephone. A series of multiple regression analyses were conducted and supported by four-way analyses of variance. Results revealed that travel experience, risk perception level, travel attitude, and personality type explained 49.4 percent of the variance in the decision to travel internationally. The same four independent variables explained 25.7 percent of the variance in the extent of information search, and 24.7 percent of the variance in the evaluation of destination alternatives. Risk perception level, was the strongest predictor of each of the dependent variables. Travel attitude was directly related to the decision to travel internationally and information search, and personality type was a predictor of the decision to travel internationally and evaluation of destination alternatives. Travel experience however, appeared to have no direct relationship to the key decision-making steps, within the context of terrorism and / or political instability risk when other independent variables were already accounted for. To examine this variable further, additional analyses were conducted using simple regression with travel experience as the independent variable and the three other personal factors as dependent variables. Travel experience was found to be a significant predictor of risk perception level, travel attitude, and personality type. Results of additional analyses imply that travel experience may be indirectly related to the key decision-making steps that were examined. Study findings imply that regardless of the extent of previous travel experience, the level of risk an individual perceives with regard to international travel risk due to terrorism or political turmoil, the nature of his / her attitude toward international travel, and his / her personality type have the potential to influence key stages of the decision-making process; namely whether to go abroad or stay home, how much information to search for, and the importance of safety in evaluating various destinations (Bu tezin özeti, *Dissertation Abstracts International'dan alınmıştır*)